

Uz 70. godišnjicu KPJ/SKJ, 1919–1989.

Što je to Savez komunista? Kada i gdje je osnovan? Kako dolazi do njegova nastanka i tko su njegovi tvorci i osnivači? Savez komunista¹ je međunarodna radnička revolucionarna organizacija koja je osnovana u Londonu². Da bi se istražilo porijeklo i pravo izvorište nekoga ili nečega i na osnovu toga utvrdile i odredile sve karakteristike i značajke, treba krenuti od iskona. Od nastanka ljudske vrste na ovoj našoj Planeti, majčici zemlji, pa sve do dana današnjega ljudska se misao stalno mijenjala, obogaćivala i oplemenjivala, postajala je naprednijom i revolucionarnijom. Prilikom razmatranja i orisanja ove teme koja je pred nama vratimo se, za trenutak samo, mislima u devetnaesto stoljeće. Sve što ćemo ovdje reći temelji se na filozofskoj misli francuskih socijal utopista³. Jedna od organizacija, čiji se program temeljio na znanstvenoj misli socijal utopista bio je Savez prognanih⁴.

Savez prognanih osnovali su 1834. godine u Parizu njemački emigranti⁵. Unutar Saveza je vrlo brzo došlo do razmimoilaženja na idejnom polju rada i djelovanja⁶. Savez pravednih⁷, tajna revolucionarna organizacija, osnovana je također u parizu, 1836. godine. Savez pravednih organizacijski se formira 1937. godine⁸, a Program rada Saveza temelji se na idejnim pretpostavkama utopijskog socijalizma. Godine 1839.⁹ dio članstva Saveza pravednih emigrirao je u Englesku dok je drugi dio otišao u Švicarsku. Članstvo koje je emigriralo u Švicarsku potpada pod idejni utjecaj Weitlingova utopizma. S vremenom centar aktivnosti Saveza prenosi se u London, a Savez poprima međunarodni karakter. Pored nauka i ideja socijalista utopizma mi sada sa druge strane imamo učenje klasika i tvoraca marksizma i marksističke misli Marxa¹⁰ i Engelsa¹¹. Da bi došlo do zblizavanja i potpunog sjedinjenja izvorne marksističke misli¹² i Saveza unutar saveza trebalo se osloboditi suvišnih i marksizmu stranih mišljenja i ideja. Najistaknutiji članovi Saveza¹³, a pod utjecajem učenja Marxa i Engelsa, uspjeli su se osloboditi utjecaja Weitlingova utopizma, prudonizma i tako zvanog »istinskog socijalizma«. Nakon toga Marx i Engels pristupaju Savezu 1847. godine i vrše korjenite promjene unutar njega. Savez pravednih reorganiziran je u Savez komunista. Osnovni cilj Saveza komunista, odnosno učenja klasika marksizma kojega su oni utkali u Savez, jeste svrgavanje buržoazije sa vlasti i uspostava vladavine proletarijata, odnosno ukidanje staroga građanskog društva koje počiva na klasnim suprotnostima i osnivanje novoga društva bez klasa i egzistiranja privatnog vlasništva. Na Drugom kongresu, koji je održan krajem jedanaestog i početkom dvanaestog mjeseca 1847. godine u potpunosti je podržano i prihvaćeno mišljenje, odnosno učenje i djelo, Marxa i Engelsa, a njima dvojici Kongres je povjerio iz-

radu programa rada, teorijskog i praktičnog programa. Već u veljači mjesecu 1848. godine taj Program bio je objavljen¹⁴. Savez komunista borio se je protiv raznih drugih ideja i mišljenja, utopističkog učenja, sektaštva i za oslobađanje radničke klase od građanskog utjecaja i prevlasti. Svi članovi Saveza komunista bili su aktivni sudionici revolucionarnih događaja 1848/1849. godine boreći se na strani radničke klase. Unatoč poteškoćama u radu, unatoč organizacijskim i unutrašnjim slabostima i razmimoilaženjima u idejnim mišljenjima i pogledima, Savez komunista imao je golem značaj za razvitak i rad svjetskog radničkog pokreta i za osnivanje Komunističkih partija u pojedinim zemljama.

Točno prije sedamdeset godina i na području naše današnje domovine Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije dolazi do formiranja radničke revolucionarne organizacije.¹⁵ O Kongresu Ujedinjenja¹⁶, o stvaranju Socijalističke radničke partije Jugoslavije (komunista) i promjeni imena u Komunistička partija Jugoslavije kao i o stvaranju Saveza komunista Jugoslavije reći ćemo nešto više kasnije u ovom radu. Savez komunista Jugoslavije¹⁷ je društveno-politička organizacija, koja je Statutom SKJ definirana kao »revolucionarna i jedinstvena organizacija i vodeća idejno politička snaga radničke klase i svih radnih ljudi u njihovoj borbi za socijalizam na osnovama samoupravljanja«. Savez komunista Jugoslavije čine svi komunisti Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije kao i njegovi Savezi u socijalističkim republikama i socijalističkim autonomnim pokrajinama. Položaj i uloga SKJ u društvenom i političkom životu u SFRJ dati su odredbama Ustava iz 1974. godine¹⁸. U skladu sa takvom ulogom u političkom sistemu SFRJ SKJ je u Statutu definiran »unutrašnjom snagom samoupravnog i delegatskog sistema«. Krajnji cilj koji je postavljen pred Savez komunista Jugoslavije jeste stvaranje besklasnog komunističkog društva, a teorijsko opredjeljenje i osnova djelovanja jeste naučni socijalizam¹⁹ odnosno marksizam i lenjinizam. Demokratski centralizam predstavlja osnovno organizacijsko načelo rada i djelovanja unutar Saveza komunista Jugoslavije. Temeljni oblik organiziranosti unutar SKJ predstavlja osnovna organizacija. Unutar Saveza komunista Jugoslavije imamo šest Saveza komunista po pojedinim republikama i dva Saveza komunista u socijalističkim autonomnim pokrajinama, koji su u svom radu direktno vezani za Savez komunista Jugoslavije, a Savezi komunista u Pokrajinama i za Savez komunista Srbije, čiji su ujedno i sastavni dijelovi. Program Saveza komunista Jugoslavije jedinstven je i obavezujući za sveukupno članstvo SKJ. Savezi komunista po socijalističkim republikama i socijalističkim autonomnim pokrajinama donose svoje Statute zasebno, ali oni moraju biti usklađe-

ni sa Statutom Saveza komunista Jugoslavije, odnosno oni pokrajinskih Saveza i sa Statutom SK Srbije. Savez komunista Jugoslavije, do danas prošao je kroz više razvojnih etapa. Prva bi bila ona prije samoga formiranja a to je period razvoja i razvitka radničkog pokreta, stvaranja i povezivanja socijalističkih misli i ideja i nastojanja na stvaranju zajedničke revolucionarne misli i organizacije. Slijedi etapa od 1919. godine, odnosno stvaranja Socijalističke radničke partije (komunista) pa do 1941. godine, do okupacije i početka drugog svjetskog rata u Jugoslaviji. Treću etapu čini period 1941–1945. godina, period oružane borbe i socijalističke revolucije. Četvrta etapa u radu i djelovanju SKJ započinje nakon oslobođenja zemlje, 1945. godine i ona je okarakterizirana borbom za socijalistički preobražaj društva, a traje još i danas.

Govoreći o pojavi, nazovimo ga modernog radničkog pokreta u bivšim jugoslavenskim pokrajinama, moramo reći da je to bilo kasnije nego u zemljama Zapadne Evrope. To je također i period pojave i razvitka socijalističkih ideja tako da možemo reći da je u jugoslavenskim zemljama nastajući radnički pokret bio pod idejnim utjecajem socijalističkih ideja. Prvi širitelji socijalističkih ideja na području jugoslavenskih zemalja javljaju se nakon osnivanja Prve Internacionalne²⁰ i Pariške Komune²¹. Prvi između njih bio je Svetozar Marković²² koji u Beogradu pokreće i socijalistički list »Radnik«. Svetozar Marković u ovom listu prati i opisuje zbivanja u Pariskoj Komuni i daje vlastite koncepcije i put borbe za socijalizam na tlu Srbije i u ostalim zemljama na Balkanu. Primjer kojega je iznio Svetozar Marković slijede i ostali predstavnici socijalističkih ideja²³. Osim na tlu Srbije širitelji socijalističkih ideja²⁴ javljaju se i u drugim jugoslavenskim zemljama. Tada počinju izlaziti i prve radničke i socijalističke novine²⁵. Na organiziranje i osnivanje sindikalnih i političkih organizacija radničke klase u Sloveniji, Hrvatskoj i Vojvodini najveći su utjecaj imale socijaldemokratske partije Ugarske i Austrije kao i osnivanje Druge Internacionalne²⁶. Treba reći da su prve radničke organizacije, koje su bile osnovane u nekim jugoslavenskim zemljama bile vezane za socijaldemokratske partije drugih zemalja²⁷. Do osnivanja radničke partije dolazi u posljednjem desetljeću devetnaestog stoljeća i prvom desetljeću dvadesetog stoljeća²⁸. U Makedoniji su tada postojale organizirane samo pojedine socijalističke organizacije. Svojim nastankom i aktivnošću ove prve organizacije radničke klase najavljuju i novu etapu razvoja u povijesti svojih naroda. Njihovom pojavom, na pozornici društvenih zbivanja pojavljuje se i radnička klasa kao organizirana društveno-politička snaga. Na inicijativu ovih, socijaldemokratskih partija u krilu i okrilju radničkog pokreta, javljaju se i organiziraju nove organizacije, sindikati, radničke komore, ustanove socijalnog osiguranja i razna prosvjetno-kulturna društva. Preko raznih publikacija i listova socijaldemokratske partije prate zbivanja i pokrete od interesa za radničku klasu. One se bore i za ulazak i uključivanje najširih slojeva u politički život, ali treba, ipak reći da socijaldemokratske partije, u jugoslavenskim zemljama nisu imale, u svojim Programima neke šire političke koncepcije borbe za socijalizam. Rukovodeći se, prije svega vrlo uskim općim stavovima Druge Internacionalne, politički stavovi socijaldemokratskih partija u jugoslavenskim zemljama svode aktivnost radničkih pokreta u vrlo uske okvire i to upravo u kriznim vremenima, neposredno pred prvi svjetski rat. Kroz te svoje programe socijaldemokratske partije

u jugoslavenskim zemljama nisu sagledavale sve one opće društvene probleme za čije su rješavanje bili zainteresirani najširi narodni slojevi i čije su rješenje željeli i očekivali.²⁹ Početkom prvoga svjetskoga rata rad socijaldemokratskih partija u jugoslavenskim zemljama bio je zabranjen ili je pak bio potpuno onemogućen uslijed ratnoga vihora u koji su jugoslavenske zemlje bile uvučene. Do organizacijskog obnavljanja i početka ponovnog djelovanja dolazi pred kraj prvoga svjetskoga rata³⁰. Upravo tih godina 1917. i 1918. dolazi do spontanog pokreta i naprednih revolucionarnih gibanja vojničkih, seljačkih i radničkih slojeva, posebno u jugoslavenskim zemljama koje su bile u sastavu Austro-Ugarske, članice centralnih sila, koje su bile pred ratnim slomom i vojničkom kapitulacijom. Pod snažnim utjecajem naprednih ideja oktobarske revolucije i domaćih revolucionarnih gibanja obnavljanje i način rada i aktivnosti socijaldemokratskih partija u jugoslavenskim zemljama bilo je prožeto naglašenim i žestokim idejnim i političkim proturječnostima. Prije svega, među rukovodstvima a onda i među članstvom borba mišljenja i principa borbe dolaze do potpunog izražaja.

U rukovodstvima obnovljenih socijaldemokratskih partija Srbije, Bosne i Hercegovine i Dalmacije većinu su imali poklonici klasne borbe solidarizirajući se sa oktobarskom revolucijom i Lenjinovom inicijativom o stvaranju komunističke Internacionalne. U tom početnom periodu, obnovljenog rada u rukovodstvima socijaldemokratskih partija Hrvatske i Slovenije prevagu su odnijeli pristaše klasne suradnje sa buržoazijom i pristaše reformizma. Ujedinjenjem jugoslavenskih zemalja³¹ nakon završetka prvog svjetskog rata³² i stvaranjem jedinstvene države, Kraljevstva Srba, Hrvata i Slovenaca nastaju novi uvjeti i okolnosti za dalji rad i djelovanje socijaldemokratskih partija u jugoslavenskim pokrajinama. Na promjenu mišljenja i stvaranju novoga uvjerenja i principa o revolucionarnoj klasnoj borbi, unutar socijaldemokratskih partija jugoslavenskih zemalja i naroda, pored već spomenutih³³ utječe i niz drugih činilaca³⁴. Ovaj prijelaz na klasno-borbenu poziciju nije ostao svojstven samo za socijaldemokratske snage već je ovladao širokim narodnim slojevima, a naročito nakon ujedinjenja koje je provedeno i proglašeno, za široke narodne slojeve na nepošten i prevarantski način. Zahvaljujući ovakovim promjenama i zaokretu na idejnom i političkom planu daljega rada i djelovanja unutar radničkog pokreta jugoslavenskih zemalja i naroda koji tu žive, i to njegovom većinom došlo je do brzog i žestokog obračuna sa pristašama klasne suradnje. Pristašice suradnje³⁵ sa vladajućom buržoazijom u Banatu i Bačkoj u potpunosti su politički poraženi. I u Hrvatskoj su ove snage, ministerijalisti, pretrpjele poraz iako su još uvijek zadržale izvjesne pozicije. U Sloveniji su, samo ministerijalisti politikom popuštanja, naoko uspjeli sačuvati organizaciono jedinstvo radničkog pokreta pod svojim utjecajem. Idejne borbe bile su vrlo oštre, a iz iznjetoga se vidi naročito u Hrvatskoj, Banatu i Bačkoj. Međutim, kada su se lijeve, napredne snage unutar radničkih pokreta jugoslavenskih zemalja, u potpunosti sredile i pripremile svoje redove, međusobno se čvrsto povezale i definitivno dogovorile o pravcima narednog djelovanja, u pogledu revolucionarnog klasnog rada i djelovanja moglo se je prići ka formiranju jedinstvene progresivne snage. U tim i takovim trenucima i uvjetima socijaldemokratske partije ostalih jugoslavenskih zemalja daju ovlaštenje socijaldemokratskoj partiji Srbije da za dan 20. travanj 1919. godine obznanu Kongres

ujedinjenja u Slavonskom Brodu. Osim socijaldemokratskih partija Bosne i Hercegovine, Dalmacije, Hrvatske i Slavonije i Srbije svoj pristanak za ujedinjenje dale su i socijalističke organizacije Crne Gore, Makedonije i Vojvodine. Socijaldemokratska partija Srbije, kao opunomoćena stranka sada je mogla sazvati Kongres³⁶ i na njega pozvati sve one koji su se opredijelili za revolucionarnu klasnu borbu³⁷. Pripreme za Kongres bile su sveobuhvatne i provodene besprijekorno i disciplinirano. Pored općih priprema³⁸ vrlo su ozbiljno pripremani i osnovni partijski dokumenti, kongresni materijal. Najvažniji programski dokument budućeg jedinstvene revolucionarne Partije jugoslavenskih socijalista trebao je biti podloga za ujedinjenje u jedinstvenu socijalističku stranku. Izrada dokumenata od strane rukovodstava socijaldemokratskih partija Srbije i Bosne i Hercegovine, povjerena je jednoj grupi drugova³⁹ među kojima je bio i prvi sekretar budućeg Partije Filip Filipović. Već izrađena i dogotovljena povelja iznijeta je krajem ožujka pred komisiju u znatnom proširenijem sastavu⁴⁰. Komisija je obavila analizu podloge kao i ostalih materijala koji su trebali biti predloženi i verificirani na Kongresu i sačinila dnevni red za Kongres ujedinjenja. Budući da je vlada Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca zabranila držanje Kongresa u Slavonskom Brodu, za mjesto održavanja Kongresa izabran je, u posljednji čas, Beograd i Kongres je održan u predviđenom terminu. Na Kongresu ujedinjenja sudjelovala su 432 delegata iz svih krajeva novostvorene države osim iz Slovenije. Među većinom delegata vladalo je izrazito borbena raspoloženje i oduševljenje samom idejom ujedinjenja, što je u mnogome ubrzalo rad i efikasnost Kongresa u donošenju svih važnih odluka. Među najvažnijim odlukama, donijetim na Kongresu ujedinjenja, bila je, dakako, odluka o stvaranju jedinstvene revolucionarne Partije jugoslavenskih naroda, Socijalističke radničke partije Jugoslavije (komunista⁴¹). Kongres se, nadalje, izjasnio za revoluciju i diktaturu proletarijata i donio odluku o pristupanju komunističkoj Internacionali⁴². Na Kongresu je usvojen i donijet Statut novostvorene partije, koji je predstavljao neku vrstu kombinacije Statuta ranijih socijaldemokratskih partija. Na Kongresu je izabrano i rukovodstvo partije, za predsjednika je izabran Sima Marković a za sekretara Filip Filipović. U Statutu SRPJ(k) sadržane su opće odredbe, o organiziranju i unutrašnjem uređenju jedne radničke partije kao i načinu i metodama djelovanja njenih organa. Statutom je predviđena mogućnost i potreba osnivanja pokrajinskih odbora Socijalističke radničke partije Jugoslavije (k) po pojedinim pokrajinskim središtima. Jedna od posebnih značajki, koja je Statutom predviđena i data jeste u tome što je utvrđena najtješnja suradnja u radu sa sindikatom, koji će predstavljati svojevrsnu školu socijalizma i osnovu iz koje će partija regrutirati svoje nove članove i iz čijih će redova, što je još od daleko većega značaja, dobijati više nego masovnu podršku za svoj rad i političke akcije. Na Kongresu je, nadalje bilo riječi i o partijskoj štampi, u posebnoj Rezoluciji, gdje su posebno istaknute dužnosti pojedinaca, organizacija i pojedinih organa prema partijskoj štampi. Kongres je donio i posebnu Rezoluciju o državnom vijeću, kojom se predlaže SRPJ(k) da bojkotira imenovano Privremeno narodno predstavništvo. Spomenutom Rezolucijom zahtijeva se demobilizacija vojske i hitno raspisivanje izbora za Ustavotvornu skupštinu uz opće jednako i neposredno pravo glasa bez obzira na spol birača, nosioca biračkog prava. Samo članstvo, putem kongresa ili referendum,

iz socijalne organizacije. X

Drugovi i drugarice!

U četvrtak je prvi svibani radnički blagdan na cijelom svijetu!

Drugovi i drugarice, obustavite rad toga dana jer je to mjerilo radničke snage i svijesti. — Svrstajte se u radničke redove, da dokažemo svijetu našu slogu, naše shvaćanje.

Raspored svetkovine 1 svibnja:

U pol 9 sati sastanak pred radničkim udruženjem. U 9 sati kreće povorka kraj bolnice Frankopanskom ulicom, kraj gimnazije prema kolodvoru i natrag Gajevoim ulicom pred Gradsku vječnicu gdje će se razlagati o značenju prvog svibnja.

Poslije podne u pola dva sata sastanak pred radničkim udruženjem odkud će se skupno krenuti na izlet (majales) u šumicu kraj „Danice“. Zabava će biti nevezana bez programa uz tamburaški zbor. Pristup je svakom slobodan.

U slučaju nepovoljna vremena održavat će se zabava u gostioni A. Friberna uz pečenu janjetinu i piće. —

Odbor socijal. dem. stranke u Koprivnici.

treba donijeti odluku da li će Socijalistička radnička partija Jugoslavije (k) učestvovati na izborima za pojedina predstavnička tijela. Na Kongresu ujedinjenja donijeta je i Rezolucija o agrarnom pitanju. Bit seljačkog pitanja kao ni značaj seljačkih slojeva u procesu osvajanja i obrane revolucionarne vlasti ovaj Kongres nije razumio. Sveukupno pitanje agrarne politike svedeno je samo na jedan mali dio agrarne reforme. Rezolucijom se zahtijeva ukidanje feudalnih odnosa i davanje zemlje seljacima bez ikakove naknade. U Rezoluciji se uopće ne spominju kapitalistički posjedi, što je u osnovi i trebalo biti bit provedbi korjenitih reformi u domeni agrara. Nadalje, na Kongresu je iznijet protest zbog cenzure i zabrane pojedinih socijalističkih časopisa, kao i sve prisutnijeg progona pristaša revolucionarnog radničkog pokreta u zemlji.

Kongres se u potpunosti solidarizirao sa sovjetskim republikama u Rusiji i Mađarskoj kao i naprednim, revolucionarnim radničkim pokretom u svijetu uopće. Kongres je pozvao jugoslavensku i antantinu vojsku »da

osujeti zločinački pokušaj« slamanja i gušenja socijalističkih revolucija. Pri kraju Rata Kongresa izabrano je i konstituirano Centralno partijsko vijeće⁴³ u čijemu su sastavu bile zastupljene sve jugoslavenske pokrajine iz kojih su na Kongres ujedinenja pristigli radnički partijski delegati⁴⁴. Izabran je i Izvršni odbor⁴⁵ Centralnog partijskog vijeća.

Čitava 1919. godina protekla je u znaku stalnog jačanja i uspona revolucionarnog pokreta. Utjecaj Socijalističke radničke partije Jugoslavije stalno se širi i jača i ona vrlo brzo prerasta u značajnu društveno-političku snagu u zemlji, što će se naročito ispoljiti i doći do punoga izražaja u početku i tokom naredne 1920. godine. Ovdje, ipak ne bismo išli u razmatranje ovoga drugoga perioda nego ostavimo to za naredni broj Zbornika. Od cjelokupnih aktivnosti i akcija Socijalističke radničke partije Jugoslavije (k) kroz 1919. godinu spomenimo samo one prvomajske. Unatoč zabrana od strane države

prvomajske proslave 1919. godine organizirane su i provedene po mnogim mjestima širom Jugoslavije. Teško bi ovdje bilo navoditi sva mjesta. Prvomajske proslave i manifestacije radničke klase Jugoslavije, kroz koje i putem kojih je izražena solidarnost sa naprednim radničkim revolucionarnim pokretom u svijetu i odano priznanje radničkim žrtvama⁴⁶, organizirala su rukovodstva SRPJ(k) zajedno sa rukovodstvima CRSJ⁴⁷. Obilježavanje radničkog praznika upriličena su u Bosni i Hercegovini, u mnogim mjestima širom Crne Gore, u mnogim gradovima Hrvatske i širom Srbije. U čast Prvoga maja, međunarodnog radničkog praznika, u Vukovaru se počeo štampati tjednik »Radnička straža«.⁴⁸ Prvu značajnu i otisnutu aktivnost i akciju Socijalističke Radničke Partije Jugoslavije u Koprivnici bilježimo upravo uoči Prvoga maja 1919. godine.⁴⁹ Socijaldemokratska radnička partija u Koprivnici pismenim putem, unaprijed iznijetim utvrđenim programom, poziva radništvo »Danica«⁵⁰ na obilježavanje radničkog praznika.

BILJEŠKE

1. Njemački naziv, Bund der Kommunisten
2. London, 1847. godina
3. Predstavnici filozofskog pravca, francuski socijalisti utopisti Saint Simon, Charles Fourie i Robert Owen
4. Bund der Geächteten
5. Intelektualci i obrtnici
6. Izdvojila se lijeva radnička grupacija
7. Njemački naziv, Bund der Gerechten
8. Savez pravednih dobiva svoj Statut 1837. godina i više zemalja osniva svoje sekcije
9. Bilo je to nakon jednog neuspjelog puča
10. Karl Marx, Trier 5. V. 1818. – London 4. III. 1883.
11. Fridrich Engels, Barmen 28. XI. 1820. – London 5. VIII. 1895.
12. Misli se na marxa i Engelsa
13. Schapper, Moll, Pfandar, Eccarius, Bauer,
14. Manifest Komunističke Partije, 1848.
15. SRPJ(k), Socijalistička Radnička Partija (komunista)
16. Kongres ujedinenja održan je 20–22. travnja 1919. godine
17. Kratica mu je SKJ
18. SKJ je »vodeća idejno i politička snaga radničke klase i svih radnih ljudi u izgrađivanju socijalizma i ostvarivanju solidarnosti radnih ljudi te bratstva i jedinstva naroda i narodnosti Jugoslavije«, »i kao organizacija koje je osnovni pokretač i nosilac političke aktivnosti radi zaštite i daljeg razvoja socijalističke revolucije i socijalističkih samoupravnih društvenih odnosa, a posebno radi jačanja socijalističke društvene i demokratske svijesti«
19. Učenje Marxa, Engelsa i Lenjina
20. Prva Internacionala osnovana je 1864.
21. Pariska Komuna bila je 1871.
22. Svetozar Marković, rođen je 1846. u Zaječaru.
23. Vasa Pelagić, Dimitrije Cenić, Andre Banković
24. Dragutin Kale, France Železnikar, Vitomir Korač, Vasil Glavinov
25. »Radnički prijatelj«, »Delavski list«, »Revolucija«
26. Druga Internacionala osnovana je 1889. godine
27. Radničke organizacije u Vojvodini i Sloveniji osnovane su i bile vezane uz socijaldemokratske partije Ugarske i Austrije, u Vojvodini je to bio slučaj sve do Prvoga Svjetskoga rata
28. Socijaldemokratske partije Hrvatske i Slavonije osnovane su 1894. godine, Socijaldemokratska partija Slovenije osnovana je 1896. godine, Socijaldemokratske partije u Dalmaciji i Srbiji osnovane su 1903. godine, Socijaldemokratska partija Bosne i Hercegovine osnovana je 1909. godine
29. Nacionalno pitanje i pitanje nacionalnog oslobođenja, položaj milijunskog radnog seljaštva, odnos prema imperijalističkom ratu, itd.
30. Do obnove rada i djelovanja socijalističkih radničkih partija u jugoslavenskim zemljama dolazi 1917. i 1918. godine
31. Ujedinenje je provedeno 31. prosinca 1918. godine
32. Prvi svjetski rat trajao je od 1914–1918. godine
33. Oktobarska revolucija i revolucionarna zbivanja među vojničkim, seljačkim i radničkim krugovima
34. Tu je i snažan utjecaj Mađarske Sovjetske Republike, ratnih stradanja, poslije ratne bijede i neimaštine, ostalih nedaća kao i svjesno djelovanje komunističkih snaga
35. Socijalministerijalisti
36. Kongres Ujedinenja socijaldemokratskih partija održan je od 20–22. travnja 1919. godine
37. Osim socijaldemokratske partije Slovenije gdje su i dalje čvrstu prevagu imali ministerijalisti
38. Idejne, političke, organizacione i tehničke pripreme
39. Košanin, Lapčević, Dr. Topalović, Ostojić i Filipović
40. U sastavu komisije bile su zastupljene SDP-e Bosne i Hercegovine, Banata, Bačke, Hrvatske i predstavnici pelagićevaca
41. Kratica SRPJ(k)
42. Kominterna, KI
43. U CPVJ izabrano je 31 članova
44. Osim iz Slovenije
45. Izvršni odbor je brojio 8 članova, Filip Filipović, Živko Topalović, Sima Marković, Negoslav Ilić, Miloš Ilić, Vlada Bogdanović, Vladimir Čopić, Gejza Brodnjak, Vasa Knežević
46. Čikaške žrtve
47. Centralno radničko sindikalno vijeće Jugoslavije
48. Tjednik je štampan kao socijalističko glasilo, a zatim glasilo SRPJ(k). Od II. vukovarskog kongresa to je glasilo KPJ i radničkog sindikalnog vijeća za Vukovar
49. Plakat sa programom proslave štampan je u listu »Demokrat«.
50. Na području Danica kraj Koprivnice, od 1906/7. godine radi na daleko poznata tvornica kemijskih proizvoda dd »Danica«.

IZVORI I LITERATURA

- Plakat Socijalističke radničke partije Koprivnica
 »Istorija Saveza komunista Jugoslavije«, Izdavački centar Komunist, Narodna knjiga, Rad, Beograd 1985.
 »Hronologija radničkog pokreta i SKJ 1919–1979«, Tom I. 1919–1941. Narodna knjiga, – Institut za suvremenu Istoriju, Beograd 1980.
 Pero Morača Dr. Stanislav Stojanović, »Komunisti Jugoslavije 1919–1979.« Izdanje, »Eksport pres« Beograd
 »Opća enciklopedija«, Jugoslavenskog leksikografskog zavoda, sv. 7 Poglavlja, »Savez prognanih«, »Savez pravednih«, »Savez komunist«, »Savez komunista Jugoslavije«
 Mira Kolar-Dimitrijević, Tvornica »Danica« i njezino radništvo, Podravske zbornik 76. str. 26–41. »Zrinski« Čakovec 1976.
 Dragutin Feletar, »Koprivnički događaji« 1918–1920, Podravske zbornik 79. str. 5–20, Čakovec 1979.
 Antun Stišćak, »Uz 70. godišnjicu osnivanja Sindikata Jugoslavije« feljton, Glas Podravine br. 15, 21. travanj 1989. i dalje Tito, radnička klasa i sindikati »Radnička štampa« Beograd 1979.